

Øving 1.

Ladninger og Coulombs lov.

Veiledning: Uke 2 og 3 ifølge nettsider.

Innlevering: Onsdag 15. jan. kl. 14:00

Lever øvinger i bokser utenfor R1.

Innledende bemerkninger:

For å spare skrivearbeid brukes i utstrakt grad konstanten k :

$$k = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} = \frac{1}{4\pi \cdot 8,854 \cdot 10^{-12} \text{ F/m}} = 8,988 \cdot 10^9 \text{ m/F} \approx 9,0 \cdot 10^9 \text{ m/F}.$$

Denne har alternative enheter: $[k] = \text{m/F} = \text{Vm/C} = \text{Jm/C}^2 = \text{Nm}^2/\text{C}^2$.

For krefter mellom ladninger anbefales følgende notasjon:

$\vec{F}_{12}$ = kraft på punktladning 1 fra punktladning 2, $\vec{F}_1$ = total kraft på punktladning 1. Osv. for andre indekser.
 $\hat{r}_{12}$ = enhetsvektor i retning fra punktladning 2 til 1 (overenstemmelse med $\vec{F}_{12}$), etc.

Lykke til med øvingene!

Oppgave 1. Ladning i kopper.

OPPGITT FOR DENNE OPPGAVEN: Massetetthet for kopper: $\rho = 8,92 \text{ g/cm}^3$. Atomvektenhet: $u = 1,67 \cdot 10^{-27} \text{ kg}$. Andre tallverdier som proton- og nøytronmasse, elektronmasse og elementærladning fra f.eks. Angell & Lian.

Ei tynn sirkulær skive av kopper har radius $R = 0,100 \text{ m}$ og tykkelse $d = 2,00 \text{ mm}$.

a) Hva er total masse?

b) I naturlig forekommende kopper har atomet 29 elektroner, 29 protoner og i snitt 34,54 nøytroner (blanding av isotoper med 34 og 36 nøytroner). Hva er midlere masse per kopperatom? Er det her nødvendig å ta hensyn til elektronene?

c) Hvor mange kopperatomer er det i skiva? En mer passende antallsenhet i slike sammenhenger er mol, der 1 mol $\simeq 6,02 \cdot 10^{23}$ (Avogadros tall, $N_A = 6,02 \cdot 10^{23} \text{ mol}^{-1}$). Hvor mange mol kopperatomer er det i skiva?

d) Et proton har elektrisk ladning e , et elektron har ladning $-e$, og et nøytron har null elektrisk ladning. Hvor stor ladning har alle protonene i skiva tilsammen? Hva med alle elektronene? Hva er skivas *totale* ladning?

e) Skiva gis så en uniform nettoladning $\sigma_0 = +25 \mu\text{C/m}^2$ per flateenhet. Hva blir skivas totale ladning? Sammenlikn denne ladningen med ladningen for alle elektroner i uladd skive (svaret over). Hvor stor andel av elektronene er fjernet fra skiva?

f) Ei anna sirkulær skive har radius R og netto ladning

$$\sigma(r) = \sigma_0 (1 - r/R)$$

per flateenhet, dvs. den avtar lineært med avstanden r fra skivas sentrum.

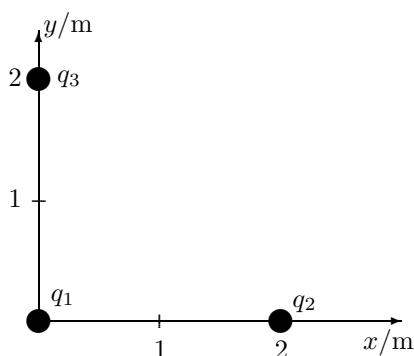
Hva blir skivas totale ladning? (Finn uttrykk, ikke tallverdier)

TIPS: En tynn ring med indre radius r og ytre radius $r + dr$ har areal $dA = 2\pi r \cdot dr$.

Oppgave 2. Gravitasjonskraft – elektrisk kraft.

OPPGITT FOR DENNE OPPGAVEN: Fluor har masse 19 g/mol. Tyngdens akselerasjon settes til $g = 9,81 \text{ m/s}^2$. Se ellers Angell & Lian (Avogadros tall, elementærladningen, gravitasjonskonstant).

- Beregn hvor stor elektrisk feltstyrke E det må være ved jordoverflata for at den elektriske krafta på et fluoridion, F^- , akkurat skal balansere tyngden av ionet. Peker E oppover eller nedover?
- Pga. jordklodens ladning er det under normale forhold ved jordoverflata et elektrisk felt med verdi ca. 100 N/C og retning inn mot kloden. Hva vil skje med et fluoridion som “svever” i lufta ved jordoverflata?
- Hvis det elektriske feltet i a) hadde sin opprinnelse i et annet fluoridion plassert rett under det første, hva ville da avstanden mellom ionene ha vært?
- Finn uttrykk for elektrisk kraft F_e og gravitasjonskraft F_g mellom to fluoridioner i avstand r og beregn verdien for forholdet F_e/F_g .

Oppgave 3. Punktladninger I.

Vi har tre punktladninger $q_1 = q_2 = 2,0 \text{ nC}$ og $q_3 = -3,0 \text{ nC}$ som er plassert som vist i figuren (avstanden mellom q_1 og q_2 er $2,0 \text{ m}$).

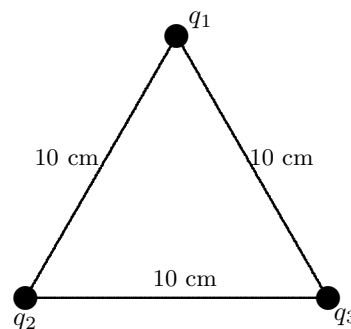
Beregn kreftene på q_1 og q_3 . Angi kreftene både som vektor på komponentform og vektor med lengde og retning (vinkel med koordinataksene).

Oppgave 4. Punktladninger II.

Tre punktladninger q_1 , q_2 og q_3 ligger i hvert sitt hjørne på en likesidet trekant med lengde på sidene lik 10 cm slik figuren viser. Størrelsene på de parvise kreftene mellom ladningene er observert til:

$$\begin{aligned} |F_{12}| &= 5,40 \text{ N, tiltrekkende} \\ |F_{13}| &= 15,0 \text{ N, frastøtende} \\ |F_{23}| &= 9,0 \text{ N, tiltrekkende.} \end{aligned}$$

- Hvilken verdi har de tre ladningene når det er oppgitt at q_1 er negativ?
- Hvor vil du plassere en fjerde positiv punktladning q_4 slik at nettokrafta på ladning q_2 blir null?

Utvalgte fasitsvar:

- b) $1,06 \cdot 10^{-25} \text{ kg}$ d) $2,45 \cdot 10^7 \text{ C}$ e) $0,785 \mu\text{C}$.
- a) $1,9 \mu\text{N/C}$, c) $2,7 \text{ cm}$
- $F_1 = (-9,0 \cdot \hat{i} + 14 \cdot \hat{j}) \text{ nN}$, $F_3 = (4,8 \cdot \hat{i} - 18 \cdot \hat{j}) \text{ nN}$,
- a) $-3,16 \mu\text{C}$, $1,90 \mu\text{C}$, $-5,27 \mu\text{C}$.